

PRZEGLĄD

ROLNICZY, HANDLOWY I PRZEMYSŁOWY

Pismo bezpłatne, wychodzące dwa razy na tydzień

przy
DZIENNIKU WARSZAWSKIM.

N° 35.

WARSZAWA.—NIEDZIELA

Dnia 24 Kwietnia (6 Maja) 1855 roku.

WIADOMOŚCI URZĘDOWE.

KOMISSJA RZĄDOWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH I DUCHOWNYCH.

Podaje do wiadomości, że targ główny na wełnę z mocy postanowienia Namiestnika Królewskiego z d. 2 (14) Maja 1822 r. rozpocznie się w Warszawie, jak lat zeszłych, w dniu 3 (15) Czerwca r. b., i trwać będzie dni cztery, licząc w to przypaść mogące święta.

Wagi i pomosty na dni trzy przed rozpoczęciem targu urządzone będą.

Deputacja jarmarczna w tymże czasie czynności swoje rozpocznie i ułatwienia tak producentom, jako i kupującym zapewnić będzie się starała.

Wełna na targ przywieziona powinna być opatrzona w świadectwo miejscowego pochodzenia, że jest krajową, że pochodzi z owiec zdrowych i z miejsc w którym zaraza ani na owce ani na bydło nie istniała.

Świadectwa te na papierze stemplowym ceny kop. sr. 7 $\frac{1}{4}$ spisane i przez Wójtów gmin lub Burmistrzów miast z wyraźnem oznaczeniem wsi lub miasta, powiatu i gubernji, przy wyciśnięciu pieczęci urzędowej, za rzetelność poświadczone, oddawane być mają oficyalistom miejskim, do ekspedycji wełny w rogatkach wyznaczonym. Nadto w celu dokładniejszego skonfrontowania wełny krajowej, wyrażoną być ma w pomienionych świadectwach ilość wełny na pudy i funty.

Zapewnionem także zostaje, aby wełna, bez odprowadzania na komorę, zaraz na rogatkach ekspedjowaną była; lecz zarazem prowadzący wełnę zechcą przy ekspedycji takowej na rogatkach wskazywać miejsce, gdzie taż wełna, do sprawdzenia wagi, ma być od rogatek przez konwojującego strażnika odstawiona.

Gdy, jak wiadomo, wełna w kraju produkowana, stanowi jeden z najważniejszych przedmiotów handlu wywozowego, przeto zwraca się uwagę właścicieli owczarni na staranne mycie owiec, klasyfikowanie ich przed strzyżką i pakowanie wełny ostrożnie bez targania run, które związane być mają średnim szpagatem, nie zaś grubemi sznurkami, w wałtuchy nie przenoszące trzynastu pudów, jako wielkości w handlu pospolicie używaney.

Mianowicie téż nie należy mięszyć wełny z owiec zdrowych z wełną opadłą lub oskubaną.

Nadto, wałtuchy nie powinny być łatané, ani szyte na zewnątrz, gdyż to wzniewca obawę przy wychodzie za granicę, czyli wełna w drodze nie była przepakowana, lub inną z owiec niezdrowych zastąpioną wałtuchy powinny być ile możności z średniego płótna, 3-brytowe, — w długość nie przechodzące 2 $\frac{1}{4}$ arszyna.

Od dopełnienia powyższych warunków zależą korzyści lub straty producentów, tudzież powiększenie coroczne konkurencji lub odstępstwa nabywców.

Z upoważnienia Dyrektora Głównego

Dyrektor Wydziału, Tajny Radca Brujewicz,

Naczelnik Sekcji, Rada Dworu Szyszkowski.

CHODOWANIE (UPRAWA) ROŚLIN

w szczególności.

(Dalszy ciąg).

Tatarka.

2. Zmianowanie.

Tatarka wyborna jest na roślinę pośrednią w gruntach niedoprawnych lub świeżo poprawionych. Może atoli stać bez uszczerbku po życie i wyce pastewnej, po rzepiu i zimowym jęczmieniu. Choć dojrzeje, mało wycieńcza rolę, skoszona zaś na zielono, wcale jej nie wycieńcza, a jest pod wszystkie rośliny dobrą poprzedzicielką.

3. Nawóz.

Zboże to potrzebuje do swego wzrostu staręj siły mierzwianej i tylko wymierzwia się pod nią wtenczas, kiedy ma być na paszę zieloną obrócona. W takim razie bierze się gnój bydłocy, kompost, śłamsławowy, a wapno tam tylko, gdzie jest grunt wilgotny.

4. Uprawa roli.

Tylko grunt torfiaty i murszaty raz się tylko orze pod tatarkę; każden inny zaś orze się więcej razy, i to tém częściej, im więcej ma gliny.

ki i chwastów. Grunt glinowy podoruje się pierwszy raz na zimę. Jeżeli jest sucha pogoda, można na prawdziwej roli gryczanej zasiew przyorać; wśród wilgotnej pogody zaś dosyć będzie przywlec go i przywalcować.

5. Czas siewu i ilość wysiewu.

Sieją tatarkę w rozmaitych czasach, aż do czerwca. Ciągła mokrąca, albo ciągle suche, zimne a ostre wiatry w czasie kwitnienia, nadzwyczajnie szkodzą tatarce. Można siać tatarkę, począwszy od 25 maja aż do połowy czerwca; siew czerwcowy pospolicie najlepiej się udaje. Wysiewa się na morgę około $\frac{3}{4}$ do 1 szella; chcąc zaś sprzątnąć ją na zielono, trzeba wysiać $1\frac{1}{4}$ szella na tę samą przestrzeń. Przed siewem uwłóczy się rolę.

6) Sprzet i plon.

Sprzet gryki przypada pod koniec sierpnia, albo na początku września, a rozpoczyna się wtenczas, kiedy już większa część ziarna nabrała ciemnego koloru. Na świeżość roślin i na kwiecie zważać bynajmniej nie trzeba. W kilka dni po skoszeniu wiąże się ją w małe snopki, i ustawia je aż do zupełnego wyschnięcia. Jeżeli tak stojące snopki zaskoczy deszcz gruby, tedy je trzeba poprzesztawiać. Skoro tylko uschła tatarka jak potrzeba, zaraz ją zwozić i młócić. Słoma (gryczanka, tatarczanka) i plewy wraz z zgoninami, bardzo dobre są na paszę dla bydła.

Tatarka należy do liczby tych roślin, które zwykle albo bardzo wielki, albo nader lichy plon dają. Środek jest tu rzadszy jak u innych roślin. Bywa czasem 20 i więcej szeli z morgi; lecz często zaledwie 3 szefle się zbierają. Słomy o połowę tyle wydaje jak żyto. Miernie wilgotna pogoda, wiele ciepła, a mianowicie ciepłe noce, nadzwyczajny mają wpływ na podniesienie plonu.

Soczewica-

Soczewicę chodują w naszych stronach w nader małej tylko rozciągłości, gdyż słoma jej tylko dla owiec jest użyteczna. Ziarno stanowi dość ulubioną potrawę.

Grunt bardziej sypki, jak zwięzły; będący w dobrym stanie umiarkowania, odpowiada wymaganiu soczewicy. Jako pośrednią roślinę używa się najczęściej kartofli. Grunt uprawia się zresztą jak pod groch, a zasiewa się soczewicę rychło. Bierze się na morgę wysiewu około $\frac{3}{4}$ szella, a plon przyjmuje się na 6te ziarno. Chwasty znacznie plon umniejszyć mogą, dla tego płóć trzeba, co szczególnie na małych kawałkach łatwo się da wykonać. Zaczyna się soczewicę sprzątać wtenczas skoro strączki zbrunatnieją, i wyrывa się ją.

Rośliny okopowe.

Rośliny okopowe następujące nastroczają korzyści:

1. Pomnażają karmę dla ludzi i dla bydła, rosnąc zazwyczaj w nieużywanym ugorze. Głód na ludzi i na bydło nie powinienby powstać w naszych czasach, im bardziej uprawę roślin tych rozprzestrzeniać będziemy. (*)

(*) Górny Śląsk może służyć za dowód.

2. Przez pomnożenie ilości i dobroci karmy, którą nastroczają rośliny okopowe, wzmagają się i wzrasta inwentarz, tak co do siły, jako też co do liczby i dobytku, a przezeń pomnaża się i ulepsza mierzwa, która znów staje się przyczyną lepszego plonu w słomie i ziarnie i t. d.

3. Przy pomocy roślin okopowych łatwiej jest rolnikowi przeziębować swój inwentarz, a to tem bardziej, jeżeli mu brak łąk, a ztąd niedostatek siana, lub jeżeli z powodu suszy miał nieurodzaj w sianie i w pastewny ch roślinach.

4. Ponieważ rośliny okopowe (niektóre) z pożytkiem i w rozmaitych przemysłach użyte być mogą, więc i z tej strony do zamożności rolnika dopomagają.

5. Dokładna uprawa roślin okopowych widocznie polepsza zaniebane i zanieczyszczone pola pod przyszłe rośliny.

Rośliny okopowe atoli mają tę niedogodność, że je w wielkiej ilości trudno przechować. Luboby owocem tym i ten jeszcze zarzut uczynić można, że jedne mniej, drugie bardziej wyniszczają rolę, to jednak ten da się uprzątnąć przez stosowne zmianowanie, przez należytą uprawę i przez odpowiednie przysposobienie i użycie nawozów.

Zanim kto jednak uprawę roślin okopowych rozprzestrzenie postanowi, niechże wprzód rozważy następujące okoliczności:

1. Pod wszystkie okopowe rośliny tego mierzwić należy, wyjąwszy, że rola posiadała tyle starej siły mierzwy, iż nią aż pod następujące rośliny wystarczy. Gdyby zaś tak nie było, tedy najpierw nie obrodzą się dobrze rośliny okopowe i nie wynagrodzą mozolnej około nich pracy, a potem i następne rośliny się nie udadzą, dając początek do ogólnego nieurodzaju. Kto więc chce zacząć uprawiać rośliny okopowe na większy rozmiar, niechże nie czyni tego dopóty, dopóki nie będzie miał dostatecznej do tej uprawy mierzwy, i niech raczej tylko w miarę swego nawozu uprawę tę rozprzestrzeni, postępując z wolna coraz dalej.

2. Rośliny okopowe wymagają wiele pracy ręcznej i zaprzęgiem prócz pługa, bron i tegich narzędzi gospodarskich, do rzędowej uprawy a przedewszystkiem wymagają tej stałości i zdolności rolnika, iż dokładnie obliczyć zdoła i siłę i czas i pracę, których wychów roślin okopowych nieodzownie potrzebuje. Kto tego wszystkiego nie posiada, daremny kosztów nakładem niezadowolniający sprzet osiągnie, a przez złą uprawę dla przyszłych roślin wyczerpiętą zostawiając rolę, położy fundament do powszechnego ich nieurodzaju. W takim razie byłoby najlepiej pozostać przy starém gospodarstwie; do wszelkich zmian i ulepszeń bowiem, potrzeba i odpowiednich środków i dokładnego rzeczy rozumienia.

3. Uprawa roślin okopowych wystawia rolnika na różne wydatki; powinien zatem dokładnie wprzód rozważyć, czyli będzie mógł chowane te rośliny korzystnie sprzedać lub też z korzyścią w swém gospodarstwie spotrzebować.

4. Kto chce uprawiać rośliny okopowe, powinien dobrze znać właściwości swego gruntu i dobrać pod nie tylko grunt taki, którego z pewnością nagrodzi i pracę i wydatki około chodowania ich podjęte. Kto posiada grunt glinowy i tegi grunt gliniasty, chwałciasty albo kamienisty, lub też z mialką powierzchnią, ten chodując rośliny okopowe z trudnością wyjdzie na swoje.

5. Uprawa roślin okopowych wtenczas tylko przyniesie pożytek,

jeżeli te odpowiedniego sobie doznają zmianowania; według powszechnej zasady więc, nie powinna nigdy następować po nich wprost ozimina jeżeli jej plonu nie chcemy wystawić na szwank; jarzyna atoli dobrze się udaje po roślinach okopowych.

6. Wiadomą jest rzeczą, że im więcej posiada się łąk, tem mniej potrzebne są rośliny okopowe. Podług tego co się dotąd powiedziało, niechże rozważy każdy, jak dalece uprawa roślin okopowych będzie dla niego pożyteczną.

(Dalszy ciąg nastąpi).

ŁĄKI I UPRAWA ŁĄK.

(Dalszy ciąg).

Do roślin, które wyrosły już w czerwcu, a po pierwszym sianozęciu znów w sierpniu i wrześniu dorosły należą:

groszek błotny,	trawa manniana (manna)
bocianie noski, (bodziszek)	kostrzewa twarda,
sparceta, kokosza wyka,	trawa wiechowa pospolita,
żywakost pospolity,	(wiklina),
krwawnik złocień,	trawa wiechowa mielec, (wiklina
krwawnik kichawiec,	wodna),
wszelkie koniczyny,	trawa wiechowa gładka,
mlęcz, łoczyga ogrodowa,	grzebienica tęga,
ptasia wyka, (soczewka)	hrzanka łąkowa,
koziorożec lucerna (fengrek,	drzączka mała, średnia i
traganek,	wielka,
wilczy groch,	stokłosa miękka,
krwiściąg (zyleniec) łąkowy,	stokłosa łąkowa,
biedzeniec pospolity,	zycica trwała, rajgras angielski,
owies włosisty, kosmaty,	
owies złoty, żółtawy,	śmiałek wodny, wodne proso,
kostrzewa łąkowa,	kłósówka wełnista,
kostrzewa owcza,	lisi ogon wodny, wyczyniec,
prosownica, zielone proso,	lisi ogon łąkowy,
mietelnica psia,	tomka wonna, trawa.

Ulepszenie i pielęgnowanie łąk.

Przypatrzywszy się z bliska stanowi łąk tak wielu, i uważywszy, co też właściwie przez ulepszenia i pielęgnowanie dla nich uczynione zostało, tedy zapewne przyznać musimy, że we wielu jeszcze miejscach dla tej tak ważnej części gospodarstwa rolniczego wiele jeszcze do czynienia pozostaje. Ulepszenie i pielęgnowanie łąk rozciągacby się powinno na następujące okoliczności:

Uprzątnięcie wszelkich wypukłości, kretowin i t. p., czyli równanie łąk.

Wszelkie nierówności, t. j. nagłe zagięcia kolinowe na łąkach lub wydutności, mają tę niedogodność, że w zagięciach woda się zbiera przezco wymaka trawa, a na wydutnościach z braku wilgoci znów wy-

sycha. Tam wyrastają rośliny niezdrowe, a tu mało co rośnie i staje się siedzibą myszy, kretów, mrówek i innych szkodliwych zwierząt. Prócz tego, łąki nierówne utrudniają sprzęt, i stają się przyczyną straty znacznej części siana.

Jeżeli nierówność łąk powstała z powodu natarczywych powodzi lub ulewów, natenczas starać się zapobiedz powodziom, a przynajmniej złym skutkom ich dla łąk przez sypanie grobli, a może powstałe zagiętości z czasem sama woda zrówna, zalewając je zwolna, czemu także i ręce ludzkie w pomoc przyjść powinny. Gdzie zaś są nierówności, ale powodziów obawiać się nie potrzeba, tam rozpatrzywszy się dobrze. obliczyć, azałoby się nie opłaciło wyrównać ich przez rozkopywanie wypukłości, a zasypywanie wklęsłości. Trzeba atoli mieć wzgląd i na to, czyby nie można tej poprawy łąk przedsięwziąć i skutecznie w czasach takich, w których gospodarstwo najmniej potrzebuje rąk do pracy, jako też i sił pociagowych; toby albowiem znacznie umniejszyło nakładu. Najodpowiedniejszy więc czas do tej pracy jest zimowy, o ile się go da użyć. Darninę zbiera się z wierzchu, odkłada ją na bok, zwozi się ziemię z górki w dół, gdzie się mocno udeptuje i kładzie się znów napowrót darninę na miejsca z niej ogołocone lub świeżo usute.

Nagle stajanie śniegu i gwałtowne deszcze ulewne mogą także na pochyłych łąkach porobić wyrwy i nierówności, i pozrywać darni z trawą. Zjawiska takie często powtarzać się mogą, którym zapobiegać trzeba przez zakładanie zbiorników dla wody na stosownych miejscach przez bicie w odpowiednich kierunkach rowów (odpływów) i przez obsiewanie trawą miejsc wymetłych.

Kretowiny i mrowiska zbierają się rydlami na wiosnę nim jeszcze trawa rosnąć zacznie, a świeżo usute tym samym sposobem natychmiast uprzątnąć. Mają też do tego osobne grace i strugi łąkowe w kształcie brzozy z szerokim, ostrym i pochyło naprzód wystającym nożem w postaci kosy. Porosłe już kupki zbierają się także albo takim strugiem, albo też rydlami, przy czem zdejmują się najpierw darni, odkłada ją na bok, a potem rozrzucą ziemię z kupki na łąkę, i gdy już miejsce równe kładzie się na nie napowrót zdjęta darnia i mocno przydeptuje.

Wytypienie mrówek i chrząszczy.

Mrowiska skrychują się rydlem i bierze się z nich ziemię na kupki kompostowe. Z chrząszczami postępuje się zaś, jak to już wyżej wskazane.

Wytypienie myszy i kretów.

Woda jest zwierząt tych największym nieprzyjacielem; gdzie więc wodą łąki opuścić można, tam najłatwiej je wygubić. Krety można oraz chwytac łapkami — powszechnie znanymi. Myszy wytypiają się jak wyżej wskazane.

Uprzątnięcie wielkich kamieni.

Wielkie kamienie na powierzchni, albo tuż pod powierzchnią ziemi się znajdujące, mają tę niedogodność, że korzonki roślin rozpościerać się nie mogą, że odejmują potrzebną im wilgoć i że mrozy roślinom łatwiej zaszkodzić mogą. Z tego powodu powstają gołaznie, zbiór siana się umniejsza, zaczętem kamienie znajomym sposobem uprzą-

